

■ VALENTIN
SILVESTRU

Contacte româno- portugheze în universul scenei

Prezența, pentru prima oară, a unei trupe românești la un festival portughez a produs satisfacție, căci există interes în Lusitania pentru mișcarea noastră teatrală, iar spectacolul *Năpasta* al giuleștenilor s-a înfățișat ca reprezentativ, sub mai multe raporturi.

Reuniunea de la Setúbal, oraș sudic, așezat la gura râului Sado, datează de patru ani. E o trecere în revistă, pentru localnici și oameni de cultură din Lisabona (40 kilometri distanță), a performanțelor unei stagiuni. După câte ne-a povestit directorul, Carlos César, suita reprezentațiilor debutează cu o întâlnire cu scriitorii. Anul acesta, invitat de onoare a fost prestigiosul Bernardo Santareno, care a ținut o expunere relativ sceptică despre destinul dramaturgiei și s-a întreținut, ceva mai destins, cu auditoriul. Se perindă pe scenă trupe profesioniste și formații amatoare. În 1979 s-a hotărât internaționalizarea festivalului. Invitațiile expediate în Europa și America Latină au fost onorate doar de Spania și România. Artiștii din Sevilla („Teatrul de Amiază” — două spectacole la prânz) au adus lucrarea lui Brecht *Frumosul Adolf*.

Repertoriul festivalului e eclectic și nu se supune nici unei idei. Compania din Setúbal s-a înscris cu *Jocul dragostei și al întâmplării* de Marivaux, iar Centrul cultural din Evora, cu *George Dandin* de Molière. Un grup din Cumpolide a prezentat *Nemăipomenita pantofăreasă* de Lorca, iar altul (amator) din Căldar da Rainha, *Puștile Terezei Carrar* de Brecht. Autori portughezi de azi și de de-

mult, o compunere colectivă și un concert al tinerilor au completat programul. Am văzut doar *Războiul lui Alecrim și Mangeronei* de Antonio José da Silva (Teatrul „Comuna” din Lisabona). Autorul, născut în Brazilia și sosit ca adolescent în Portugalia, a fost închis și torturat de Inchiziție, a practicat avocatura la Coimbra, a scris câteva piese, a intrat din nou sub bănuielile Sfințului Oficiu și, în cele din urmă, a pierit ars pe rug în 1739. Piesa e o arlecchinadă pe motivele farsei italiene și ale teatrului francez de hilci, cu personaje tipice. Un regizor tânăr, inteligent și abil, Jono Mota, a conferit eroilor unele trăsături sociale mai generale, pentru a le racorda la actualitate. Vesel, sprinten, însoțit permanent de muzică (trei instrumentiști cîntînd la gitară, cimpoi, pian, baterie, acordeon, flaut și altele), în cadențe și figuri ale comediei dell' arte, spectacolul era atrăgător și pareă spunea, într-adevăr, mai mult decît scenariul. Ne-a amintit de un bun examen al Institutului nostru — deși actorii noștri, chiar studenți fiind, știu să cînte, cînd e la o adică.

Munca acestor oameni e, însă, emoționantă; ei pregătesc spectacole, țin cursuri de inițiere teatrală, întreprind acțiuni diverse pentru formarea publicului, lucrează ca actori, muncitori de scenă, pedagogi, funcționari, graficieni, își fac singuri decorurile și costumele. Secretara Teatrului din Setúbal, o tînără fermecătoare și gravă, Manuela Carlos, se ocupă și de relațiile internaționale, și de organizarea întreținerii oaspeților, și de gestiunea instituției. Șoforița microbuzului de care dispune Teatrul din Evora e și actriță, și contabilă, și administratoră, vinde bilete, stă și la ușă de le rupe, ba, în seara cînd jucau aici românii a distribuit și căștile pentru ascultarea traducerii. Colegul Rui Mesquita, demnitar responsabil cu treburile teatrale în Secretariatul de stat pentru Educație și Cultură, mi-a povestit că acum e, în Portugalia, o mișcare extraordinară de amatori. Cum țara dispune doar de trei teatre oficiale (două la Lisabona, unul la Porto), ei urmăresc cu luare-aminte companiile tînere și le acordă subvenții și alte înlesniri, ajutîndu-le pe cele mai statornice și mai merituose să se instituționalizeze. Ele trebuie să lupte cu multe anevointe și, cum fac altceva decît teatrele particulare de bulevard, au de înfruntat și concurența acestora. Se consideră că, dintre cele cam două sute cincizeci de grupuri teatrale active, cîteva au și reușit să se impună definitiv, iar altele le urmează. Nu există decît foarte puține piese tipărite și nu e o obișnuință editarea lor. O piesă trece în tipar numai dacă a fost consacrată, ani în șir, pe scenă. Acum se caută, însă, a se înființa o colecție pentru literatura națională tînără, mai ales că după revoluție au apărut remarcabili scriitori noi.

Guerras de Alecrim e Manjerona

de António José da Silva (o Judeu)

Encenação: João Motz Música: José Afonso Direcção musical: Luís Pedro Faro

Comuna / Pătră de Păsărie

Caietul-program al spectacolului Teatrului „Comuna” din Lisabona

Am enuscut cîteva dintre ei. Norberto Avila mi-a dăruit o piesă pentru copii, pe care i-a incredințat-o recent și lui Ion Lucian, spre traducere, piesă ce se joacă în cîteva țări europene, cu succes. Rui Mesquita mi-a dat, de asemenea, una dintre piesele sale într-un act, potrivită pentru radio. Un al treilea mi-a vorbit pe larg despre piesa pe care o scrie acum și m-a întrebat, cu sfială, dacă s-o trimiță trupei Teatrului Giulești și lui Alexa Visarion, deoarece *Năpasta* i-a produs un sentiment foarte puternic.

Ei știu, în genere, puține despre teatrul nostru. S-a jucat în Portugalia, în cîteva locuri, *O scrisoare pierdută* și am făcut cu-

noștință, în chip mișcător, cu unii dintre foștii interpreți — tare veneau să se recomando „Eu sînt Tipătescu”, „Eu sînt Trahanache” — și cu unul dintre regizori, ce a făgăduit că-mi va trimite pentru „Teatrul” fotografii ale aceluși spectacol al său, realizat la Porto, cu mari dificultăți din partea cenzurii sadazariste, acum doisprezece ani. Oamenii de teatru au apreciat mai vechiul turneu al Teatrului „Nottara”, iar acum, cel al tinerilor interpreți de la Giulești. Cum spectacolul de la Lisabona s-a dat sîmbătă seara, iar duminică dimineața zburam spre țară, n-am avut la îndemină cronicile. Dar am discutat îndelung, la Azeitão, Setúbal, Évora și în Capitală cu dramaturgi, regizori, actori, critici, directori de teatre, primari ai orașelor, spectatori simpli (foarte mulți tineri, pretutindeni), de asemenea, cu înalți demnitari de stat, apoi cu reprezentanții ai radio-ului și televiziunii (care a filmat spectacolul) și am cules opinii foarte favorabile. L-au iuteles, l-au prețuit, ●l-au urmărit cu concentrare, le-a făcut plăcere factura lui realistă modernă, au perceput natura tragicului și valoarea dramei, i-au aplaudat îndelung pe actorii Corneliu Dumitreaș, Dorina Lazăr, Florin Zamfirescu, Gelu Nițu, sesizînd că e o echipă, căduzită de un gînd director. Răspunsurile lui Alexa Visarion, date ziaristilor, și profesinca sa de credință, de la conferința de presă, au fost reluate pe larg în mari cotidiane și comentate cu respect. După ultimul spectacol, cronicarul celui mai important cotidian m-a rugat să-i strîng mîna regizorului și să-l felicite din partea lui, nu numai pentru realizare, ci și pentru că „ceea ce gîndește, spune, iar ceea ce spune, și face” într-un mod foarte personal.

Evident, la întrebările lor privind cunoștințele noastre (directe) despre teatrul portughez nu le-am putut da decît puține și nu tocmai concludente răspunsuri. Sîntem la începutul reciprocității teatrale. Dl. David Ferreira, ministrul Culturii, a opinat că există posibilități de a le dezvolta și cordialitatea înțînării cu domina-sa confirma aurgirii acestei ipoteze. Ambasadorul nostru la Lisabona, Marin Hiesu, secretarul Ion Floroiu, alți colaboratori ai Ambasadei fac mult în aceeași direcție, nu numai în exercițiul lor diplomatic curent, ci și ca iubitori de teatru și cunoșcători ai viclii teatrale — după cum linpede s-a văzut, în varii circumstanțe.

Aspicieile sînt favorabile. Nu e decît de continuat ceea ce cu atita izbîndă și atit de emulativ s-a și început.

(Continuare de la p. 87)

cu tot dinadinsul, dar nici escamotate. Figaro, interpretat de regizor, e prezentat mai de grabă în latura sa bonomă, șugubeață, decît în aceea, cu rezonanțe mai grave, a celui ce știe să-l constrîngă pe interlocutor în duel verbal, cu eschive și fandări pline de finețe. Conte Almaviva e moreu bănuitor și

are o ținută cam prea pedantă, actorul Louis Seigner oprindu-se doar aci și nemaiîncercînd să-și coloreze afectiv personajul.

Dintre personajele feminine, Micheline Boudet, debordează de veselie și vitalitate în Suzon, iar Yvonne Gaudeau, în rolul contesei, are cîteva momente de tulburătoare feminitate pe un fond de joc cam monoton.